

राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत बिज प्रक्रीया केंद्र वाशिम, जि.वाशिम, हिंगोली, जि.हिंगोली, खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर व चिखली, जि.बुलढाणा येथे बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प उभारणीस प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण २७२३/प्र.क्र.५५/१अ
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: २२ मे, २०२३

- वाचा:-** १) महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित, अकोला (महाबीज) यांचे पत्र क्र.महाबीज/प्रवअ / राकृवियो/२०२२-२३/८३५, दि.१७.०३.२०२३
२) राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेच्या राज्यस्तरीय मंजूरी समितीच्या ३१ व्या बैठकीचे इतिवृत्त दि.०६.०१.२०२३

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित, अकोला (महाबीज) यांनी सन १९९४-९८ मध्ये राष्ट्रीय बियाणे प्रकल्प (NSP- III) अंतर्गत भाग घेत बीज प्रक्रिया यंत्रे आणि इमारतींचे आधुनिकीकरण करण्यात आले व केंद्र शासनाने सुरु केलेल्या NSP- III अंतर्गत बियाणे प्रक्रिया यंत्रे आणि बियाणे साठवण गोदामे बांधण्यात आली. केंद्र शासनाकडून आंशिक आर्थिक सहाय्य घेऊन महाबीजने बीज प्रक्रिया आणि क्षमतेत भर घातलेली असून रु.४४.१७ कोटी इतक्या निधीचा प्रकल्प सन २०११-१२ ते सन २०१६-१७ या कालावधीत राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत यशस्वीपणे राबविलेला आहे.

महाबीज, अकोला यांची ४,३८,००० क्विंटल इतकी बीज प्रक्रिया क्षमता, २३ बियाणे प्रक्रीया प्रकल्पांन्वये राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेच्या माध्यमातून ६,६६,००० क्विंटल इतकी वाढविलेली आहे. तसेच बियाणे साठवण क्षमता ५,४०,००० क्विंटल वरून ७,८३,५०० क्विंटल झालेली असून एकूण त्यानुसार महाबीज व्यवस्थापनाने प्रक्रिया आणि साठवण क्षमता वाढवून पायाभूत सुविधा विकसित करण्याचे नियोजन केलेले आहे. तथापि, वाशिम, हिंगोली, अहमदनगर आणि बुलढाणा जिल्ह्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात बियाणे उत्पादन होत आहे परंतु त्यांची स्वतःची पुरेशी प्रक्रिया व साठवण क्षमता नाही.

सुमारे १०००० शेतकरी लाभार्थ्यांना बियाणे सुलभपणे उपलब्ध व्हावे व १०००० मे.टन इतक्या बियाणांच्या उत्पादनात वाढ व्हावी याकरिता राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत बिज प्रक्रिया केंद्र वाशिम, जि.वाशिम, हिंगोली, जि.हिंगोली व खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर व चिखली, जि.बुलढाणा येथे नविन बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प उभारण्याकरिता मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्यस्तरीय मंजूरी समितीच्या दि.२३.११.२०२३ रोजी पार पडलेल्या ३१ व्या बैठकीत मान्यता प्राप्त झालेली आहे. सदर समितीने दिलेल्या निर्देशांनुसार राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत सन २०२३-२४ या वर्षाकरिता महाबीज, अकोला यांच्यामार्फत बिज प्रक्रिया केंद्र वाशिम, जि.वाशिम, हिंगोली, जि.हिंगोली व खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर व चिखली, जि.बुलढाणा येथे नविन बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प उभारण्याकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सन २०२३-२४ या वर्षाकरिता राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित (महाबीज), अकोला यांच्यामार्फत बिज प्रक्रिया केंद्र वाशिम, जि.वाशिम, हिंगोली, जि.हिंगोली व खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर व चिखली, जि.बुलढाणा येथे बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प उभारणीकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. प्रस्तावित नविन बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत केंद्र शासन व महाबीज, अकोला यांच्यामार्फत संयुक्तपणे उभारण्याचे प्रस्तावित असून सदर वितीय जबाबदारीचा तपशील पुढीलप्रमाणे असणार आहे-

बांधकाम खर्च	बियाणे साठवण क्षमता	एकूण खर्च	रा.कृ.वि.यो अंतर्गत खर्च	महाबीज, अकोला यांचेमार्फत खर्च
बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प बांधकाम, वाशिम, जि.वाशिम	१२,५०० किं.	३७२.४५	२७९.३४	९३.११
बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प बांधकाम, हिंगोली, जि.हिंगोली	१२,५०० किं.	२९५.५८	२२९.६८	७३.९०
बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प बांधकाम, खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर	१२,५०० किं.	३३२.४३	२४९.३२	८३.११
बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प बांधकाम, चिखली, जि.बुलढाणा	१२,५०० किं.	३५९.९४	२६९.९६	८९.९८
प्रकल्प किंमत	--	१३६०.४०	१०२०.३०	३४०.१०
प्रशासकीय खर्च	--	२०.४१	२०.४१	
एकूण प्रकल्प किंमत	--	१३८०.८२	१०४०.७१	३४०.१०

३. राष्ट्रीय कृषि विस्तार व तंत्रज्ञान अभियानांतर्गत बियाणे व लागवड साहित्य उपअभियानाच्या केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार तसेच केंद्र शासनाच्या निकषांनुसार सदर प्रकल्पांची अंमलबजावणी करण्यात यावी.

४. राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत बिज प्रक्रिया केंद्र वाशिम, जि.वाशिम, हिंगोली, जि.हिंगोली, खंडाळा (श्रीरामपूर), जि.अहमदनगर व चिखली, जि.बुलढाणा येथे बियाणे साठवणूक गोदाम प्रकल्प उभारणीकरिता नियमित तपासणी प्राधिकारी म्हणून व्यवस्थापकीय संचालक, महाबीज अकोला यांना तसेच विस्तृत प्रकल्प अहवालानुसार अनुदान वितरीत करण्याकरिता वार्षिक गुणवत्ता आणि काम प्रगती प्रमाणपत्र देणारे प्राधिकारी म्हणून संयुक्तपणे व्यवस्थापकीय संचालक, महाबीज अकोला व संचालक (नियोजन व प्रक्रिया), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना घोषित करण्यात येत आहे.

५. सदर योजनेकरीता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून व त्यांच्या कार्यालयातील सहायक संचालक, लेखा-१ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२३०५२२१२११३६३७०१ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उमेश चांदिवडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. प्रधान सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित(महाबीज), अकोला
५. संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. संचालक (नियोजन व प्रक्रिया), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
७. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर .
८. सर्व कृषि संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. प्रकल्प संचालक, आत्मा, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १०.सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक.
- ११.सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१२. सहाय्यक संचालक, लेखा -१, कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १३.निवडनस्ती (कार्यासन १-अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.